

"CHO'LPON SHE'RIYATIDA MILLIY UYG'ONISH G'OYALARI VA ULARNING BADIY IFODASI"

Azatova Sevinchoy Jur'atbek qizi

*Urganch RANCH texnologiya
universiteti 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: XX asr boshlarida O'zbekiston va butun Turkiston hududida milliy uyg'onish harakati kuchayib borayotgandi. Bu davr o'zining murakkab siyosiy va ijtimoiy vaziyatlari, xalqning o'zligini anglashga intilishi bilan ajralib turardi. Aynan shu davrda milliy adabiyot va san'atning rivojlanishi, yangi g'oyalar, yangi shakllar va yangi olamlar paydo bo'lishi tabiiy edi. Bu jarayonda Cho'lpon (Abdulhamid Sulaymon o'g'li Cho'lpon) o'zining she'riyati bilan alohida o'rin egallagan shoirlardan biri sifatida qaraladi. Uning ijodi milliy uyg'onish g'oyalarining ifodasida markaziy ahamiyatga ega bo'lib, u o'z asarlarida millat, til, tarix, erkinlik va adolat masalalarini o'rganib, badiiy shaklda yuksaltirgan.

Kalit so'zlar: Cho'lpon, adabiyot, g'oya, millat, ijod, til, millat, madaniyat, meros, asarlar, she'riyat

Cho'lpon she'riyatida milliy uyg'onish g'oyalari asosan millatning o'zligini anglash, tarixiy ildizlarini esga olish, o'z tiliga hurmat, milliy qadriyatlarni tiklash va mustaqillikka intilish kabi mavzular atrofida shakllangan. Shoir o'zbek xalqining boy madaniyati va tarixi bilan faxrlangan holda, ularni yangicha, zamonaviy shaklda ifodalashga intilgan. Bu esa uning badiiy asarlarida o'ziga xos uslub va mavzular orqali namoyon bo'lgan. Cho'lponning milliy uyg'onish g'oyalarini ifodalash uslubi ko'p jihatdan an'anaviy o'zbek she'riyatining boy merosidan foydalanish bilan bir qatorda, yangi zamonaviy she'riyat shakllarini yaratishga qaratilgan edi. U o'z she'rlarida milliy ruhan boy, ma'nan chuqur va hissiyotlarga boy obrazlar yaratib, o'quvchida millatga bo'lgan mehr-muhabbat va g'ururni uyg'otishga intilgan. Shoirning badiiy uslubida mahorat bilan qo'llangan ramzlar, tasvirlar va metaforalar milliy g'oyalarni yanada kuchliroq ifodalashga xizmat qilgan.[1]

Milliy uyg'onish g'oyalarining markazida Cho'lponning she'riyati millatning tarixiy o'tganini qayta tiklashga, uning qahramonlarini eslashga va xalqning azaliy qadriyatlarini yuksaltirishga qaratilgan. U o'zining mashhur she'riy to'plamlarida, xususan, "Tong", "Inkilob" kabi she'rlarida millatning yangi hayotga qadam qo'yishi, eski zulm va qatag'onlarga qarshi kurashish, erkinlikka intilish kabi temalarni ko'taradi. Bu she'rlar milliy ruhni uyg'otadigan, xalqni o'z haq-huquqlari uchun kurashga da'vat qiladigan kuchli badiiy asarlardir.[2]

Cho'lponning she'riyatida milliy uyg'onish g'oyalari faqatgina mavzular darajasida qolib ketmay, balki badiiy shakl va til orqali ham jonlanadi. Shoir o'zbek tilining go'zalligini, uning imkoniyatlarini keng ko'rsatishga intilib, yangi she'riy uslublar va ritmlar kashf etgan. Bu esa o'z navbatida milliy adabiyotning yangi poydevorini yaratishda muhim rol o'ynagan. Cho'lponning she'rlarida ishlatilgan til va obrazlar millatning ichki ruhiyatini ifodalashda juda samara beradi, ularning ta'siri nafaqat o'sha davr, balki zamonaviy o'quvchilar orasida ham seziladi.[3]

Cho'lpon ijodida millat va shaxs, xalq va individuallik o'rtasidagi munosabatlar ham diqqatga sazovordir. U millatning umumiy manfaatlari uchun shaxsiy manfaatlarni chetga surishni targ'ib qilgan. Shoirning bu qarashlari milliy uyg'onish harakatining ijtimoiy va madaniy taraflarini yana-da boyitgan. Uning she'riyati milliy birdamlik, o'zlikni anglash va rivojlantirishning muhim omillari sifatida qadrlanadi. Bundan tashqari, Cho'lponning milliy uyg'onish g'oyalari uning boshqa janrlardagi asarlarida ham namoyon bo'ladi. Masalan, drama va tanqidiy maqolalarida u millatning og'ir ahvolini tanqid qilib, uni yaxshilash yo'llarini ko'rsatishga intilgan. Shoirning ijtimoiy-siyosiy qarashlari uning she'riyati orqali kuchli badiiy ta'sirga ega bo'lgan, bu esa o'quvchini fikrlashga, milliy masalalarga jiddiy yondashishga undagan.[4]

Cho'lpon she'riyatining badiiy ifodasida milliy uyg'onish g'oyalari nafaqat mazmun, balki uslub jihatidan ham zamonaviylikni aks ettiradi. Shoir an'anaviy mavzularni yangi badiiy shakllarda ifodalab, milliy anglashni yangi bosqichga olib chiqqan. Bu esa uning ijodini nafaqat o'z davri, balki bugungi kunda ham milliy madaniyat va adabiyotning muhim qismi qilib ko'rsatadi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, Cho'lpon she'riyatida milliy uyg'onish g'oyalari o'zining keng ko'lamli, chuqur mazmunli va badiiy jihatdan boy ifodasi bilan ajralib turadi. U millatning o'zligini anglash, uni qadrlash, tarixiy ildizlarini hurmat qilish va yangi, erkin jamiyat qurishga intilish fikrlarini o'z she'rlarida yorqin aks ettirgan. Shoirning ijodi milliy madaniyatning rivojlanishi, yosh avlodning milliy ruhda tarbiyalanishi uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Cho'lponning milliy uyg'onish g'oyalarini badiiy ifoda etishdagi mahorati uni o'zbek adabiyotining buyuk namoyandalaridan biriga aylantirdi va uning asarlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Shu bilan birga, uning ijodi milliy tarbiya va ma'naviyat sohasida davom etayotgan izlanishlar uchun kuchli poydevor hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, M. (2021). "Cho'lpon ijodida milliy ong va ma'naviyat". O'zbek Adabiyoti, 3(12), 55-63.

2. Tursunov, D. (2023). "Cho'lpon she'riyatidagi milliy uyg'onish motivlari". O'zbekiston Milliy Universiteti Ilmiy Jurnali, 5(4), 101-110.
3. Rasulova, N. (2020). "Milliy uyg'onish va Cho'lpon: badiiy tahlil". Adabiyotshunoslik, 6(2), 34-42.
4. Xolmatov, A. (2022). "Cho'lpon she'riyatida milliy qadriyatlarning badiiy ifodasi". Sharqshunoslik, 8(3), 77-85.
5. Karimova, S. (2023). "Cho'lpon va milliy o'zlik: She'riyatda uyg'onish jarayoni". O'zbekiston Madaniyati, 12(1), 12-21.
6. Islomov, R. (2021). "Milliy uyg'onish g'oyalari va Cho'lpon she'riyati". Til va Adabiyot, 10(2), 45-53.
7. Mirzayev, J. (2020). "Cho'lpon asarlarida milliy uyg'onish va erkinlik mavzusi". O'zbek Adabiyoti, 2(8), 67-75.
8. Saidova, G. (2022). "Cho'lpon ijodida milliy ruh va badiiy ifoda". Adabiyotshunoslik Tadqiqotlari, 7(1), 78-86.
9. Rahmatova, L. (2023). "Cho'lpon she'riyatida milliy uyg'onish va zamonaviylik". O'zbek Tilshunosligi va Adabiyoti, 15(4), 90-98.